

„ריח של גזילה“

רק לעיתים רחוקות משתמש בית-הדין העליון בפסקי דין ארוכי במילים כה חריפות כפי שעשה השופט, כאשר דן בעניין של בנק ארץ-ישראל—בריטיניה ומנהלה יהושע בן-ציון.

כבר קודם לכן קבע נשיא בית-הדין העליון, מקס קנת, שמעשיהם הם „מעילה באמון“ — הגדרה נוראה לגבי בנק ומנהלו. קנת הגדיר את מעשה הבנק בשם „שליחת יד בכספי הוולת“.

עלה עליו שופט בית-הדין העליון, חיים כהן. הוא קבע שמעשה הבנק ומצורת הגנתו בבית-הדין העליון „גורף ריח של גזילה“.

אילו הצליח הבנק ב„מוזמתו“ אמר השופט, „נערכת בכך עבירה פלילית“.

על טענת הבנק בבית-הדין העליון שהשופט „שיא של חוסר הגינות... לא אשחית מילים כדי להראות, שהי טענה כולה מופרכת מיסודה“.

ומי שמוסוגל להשתמש בטענה כזאת: „אין נו ראוי לכהן בישראל לא כבנק ולא כנאמן“.

השופט חיים כהן החליט להעביר מימצאים אלה למפקח על הבנקים.

המוזמה, שהוגדרה במילים כה בוטות, היתה פשוטה: יהושע בן-ציון השיג מיהודי בלגי השקעה בסך 100 אלף דולאר לשם השקעה באשדוד. תחת להחזיר את הכסף, רצה בן-ציון להשתמש בו כדי לפרוע חוב שהיה חייב איש אחר לגמרי — איש-העסקים עתיר-החובות יהודה זיס („היהודי זיס“) — לבנק שלו.

הבנק חייב להחזיר את הכסף. בן-ציון עצמו שוחרר אישית מחובה זו, מטעם פורמלי: הוא פעל בשם הבנק, ולא בשם עצמו.

אולם כל הערות השופט לגבי העיסקה—המוזמה—הגזילה היות גם עליו. השופטים אף סירבו להחזיר לו את הוצאותיו.

„יתלה בצוארו“

א מכבר התפרסם בציבור יהושע בן-ציון אחר — שופט צבאי, שהשתתף בזרקי הסלוליון.

רק מעטים ידעו כי שני יהושע בן-ציון אחד הם — אותו בן-ציון רכימטולוגים הוא גם מנהל בנק, גם עורך-דין, וגם שופט צבאי לעת מצוא.

ולא סתם שופט צבאי.

היה זה בן-ציון — כאחד משלושת השופטים במישר פט חוטפות מטוס סבנה — שהתקשקש לגזור פסקי-דין מוות על המחבלות, בניגוד חותך לעמדתם השקולה של מוסדות הביטחון והתביעה עצמה. מכיוון שהיה במיעוט, לא נתקבלה דעתו.

אולם כעבור ימים מעטים נתמזל מזלו של בן-ציון, והוא היה נשיא בית-הדין העליון במישר צבאי אחר — התביעה נגד יוסף מחמוד אחמד מנצור, צעיר ערבי מכפר טירה שהצטרף לחזית העממית והניח פצצה באור טובס, שהתפוצצה מבלי להפיל, למרבה המזל, נפשות.

לפני חודש הגיע מועד מתן גזרי-הדין. מי שהיה דאג להזמין את הסלוליון, וזו נחה ארוך כות על פניו של יהושע בן-ציון, שהקריא את גזרי-דינו כספוק ניכר.

לא היה זה גזר-דין רגיל, יבש וענייני. בן-ציון, שהוא חסיד נלהב של תנועת ארץ-ישראל השלמה, השמיע ב' אוזני מאות אלפי הצופים נאומים-עמולה פרטי נלהב בזכות עונש-המוות בישראל.

בסיגנון של מאמר ראשי בעיתון-ערב, מתח השופט הנכבד ביקורת חריפה על התביעה הצבאית, על שאינה דורשת עונש-מוות — בידעו היטב שזוהי החלטה של ממשלת ישראל, על דעת צמרת המומחים הביטחוניים, הסבורים כי הטלת עונש-מוות תשרת את המחבלים ותג' ביר את הטרור. לדעת בן-ציון, החלטה זו „עורדה“ פעור לות רצח וחבלה.

על דיעה זו אפשר להתווכח, והוויכוח נטוש בוירה המיפלגתית. אולם בן-ציון החליט להעתיק את הוויכוח לאולם בית-הדין העליון.

תוך כדי כך הסתבך בסתירות שאינן מעידות על כושר הגיוני מופלג: תחילה אמר שהנאשם חב תודה למדינת ישראל, „על כל מה שהעניקה המדינה לו, לתור שבי כפרו ולערביי ישראל בכלל,“ ואחר-כך קבע שה' תנאים בבתי-הסוהר הם „לעיתים נוחים יותר מאשר היו רגילים להם מחוץ לכלא“.

המסקנה של בן-ציון, ואחד משני השופטים האחרים: „אנו מורים שהנאשם ייתלה בצוארו עד שימות“.

מישפט בלי חלמורה!

פרשת בן-ציון מעוררת בכל חריפותה שאלה יסור דית לגבי השיפוט הישראלי: האם מותר להפסיק בידו אנשים פרטיים, העוסקים בשיפוט כחאלטורה, את הסמכות להכריע על חייהם ומותם של מאות אלפי בני-אדם?

במדינת ישראל מופקד השיפוט בידו שופטים מקצועיים, שכל חייהם הם קודש לתפקיד נעלה זה. גם הם בשר-ודם, וקורה ששופט נעקץ בייתוש הפירסום העצמי, או מתקשה להפריד בין דיעותיו הפרטיות ובין חובותיו השיפוטיות.

אולם המיסגרת של מערכת-השיפוט המיקצועית, וה' רמה הגבוהה של מערכת זו, מבטיחות שנטיות כאלה יעברו רק לעיתים רחוקות את גבול המותר:

שופט-צבאי יהושע בן-ציון

לא כן המצב לגבי השיפוט הצבאי. חלק משופטינו עוסקים בזה כתור האלטרנה, כשירות מילואים, בעודם ממשיכים לחיות את חייהם כעורכי-דין פרטיים, ובמקרה של בן-ציון — גם כמנהל-בנק שמעשיו זוכים לביקורת קטלנית בבית-הדין העליון.

מצב זה היה נסבל, איכשהו, לפני מלחמת ששת הימים. המישפטים הצבאיים היו מוגבלים במישר, וב' מישפטים החשובים באמת — כגון מישפט כפר-קאסם, מישפט מחתרת צריפין, וכו' — גוייסו לצבא שופטים מיקצועיים רמי-דרג מספסלי בבית-הדין העליון.

כל זה השתנה בעיקבות המיזחמה. בצד המימשל הצבאי קמה מערכת של שיפוט צבאי, החודשת על אוקולוסיה של למעשה ממליון נפש כשטחים המוחזקים. גם בישראל עצמה השיפוט הצבאי הוגבר, כגלל עדיית עקומת הטרור.

כל זה היה ידוע גם לפני פרשת יהושע בן-ציון. אר' לס נדמה שהיא מגדישה את הסיאה לעיני כל. אין פרשה זו אופיינית, כמובן, לשופטים צבאיים אחר רים, שרובם המכריע עוסקים במלאכתה הרת-האחריות. אולם השאלה היא עקרונית:

מאחר שהמצב הנוכחי אינו עומד להשי' תנות במהרה, האם לא הגיעה השעה לבנות מערכת-שיפוט צבאית מיקצועית, על טהרת השופטים המיקצועיים, שיעסקו בשיפוט בלבד ולא יסתבכו בעיסקות פרטיות מופקקות, בני' הול תעמולה פוליטית מעל כס המישפט או כרדיפת פירסומת סתם?

אין לי ספק שיש להעסיק את הכנסת בסוגייה זו — לטובת המדינה, שמה הטוב בעולם, והרמה המוסרית של המישפט הישראלי.

אורי אבנרי

תכלו בחשבון הבנק שלי. תשאלו במס' עדה כמה אני חייב. אפילו את המישר קיבלתי כהלואה מן הסוכנות. מה הם רוצים ממני? זועמות הבנות: „כל מה שעבר עלי' גו — לא היה מספיק? אנהנו עוד צרי' כות להילחם עם אבא? כל הסיערים שלו הם שקרים. מישרד מפואר במרכז חיפה, מזכירה שמקבלת 500 לירות ל' חודש, בית חדש בקריית-אטא, שעלה שמונים אלף לירות — ואין לו גרוש על הנשמה? הוא גם גילה לנו שהוא עומד לקנות מכונת-ביד 37 אלף לירות.“

סבל על סבל. „כל הפעמים השנים נפתחו“, בוכה בלה. „אמא לא יכולה להחזיק מעמד יותר, היא באה למכולת, או שואלים אותה: גברת אקהויו, זאת את מהעיתון? אי-אפשר להשאיר אותה עכשיו לבדה בבית. עשרים שנה דאגנו לה, תמכנו בה, היא לא הסכימה לעבור לגור אלננו. רצתה לשמור על הכבוד, על פינה משלה. להיות עצמאית. עכשיו כל המתח הזה, עורכדין, בית-מישפט, עיתונאים, גם אחותי נשברה.“

זה קורה במישפחות הכי הגונות. מת' גרשים. זה גורל. אבל צריך לשבת ליד שולחן ולהתחלק. הם חיו עשרים שנים (החשד בעמוד 26)

ללא ספק. כיום, בגיל 70, מתגוררת עדיין הניה אקהויו בחדר יחיד, בקומת קרקע, לשם עקרה אחרי שבעלה ברח מהארץ. על כסא רועו, באחת הפינות, ניצבת פתילית נפט ישנה, ולידה פרי' גידר. זה המיטבת, בפניה אחרת, שולחן ישי. זה הדר האוכל. בפניה שלישיית, המיטה. חדר השינה, הרווח המעט שבין הרהיטים משם כחדר אורחים. בגינה ניצב ברז מים, וזהו המלחת. צריף עץ מטולא, בקצה החצר, הוא השירותים.

מה רוצים ממני? חיש קל, גילו הר' בנות לא אביהן אינו מתכוונן לבקוף אצ' בע כדי לתקן את העוול. כל מה שרצה, זה להרוויח זמן:

„אל תלחצו עלי יותר מדי“, היה חוזר ואומר, כל אימת שדובר על פיציניים, לבסוף, פנו הבנות לעורכדין החל' אביני אברהם קלר, הוציאו נגד האב צו-עיוכוב יציאה מן הארץ. כדי שלא ירח עוד פעם, לבית-המישפט הוגשה גנדן תביעה על דמי-מוות של אלף לירות לחדש — בעד כל השנים שנעדר מן הארץ. כן נדרשה העברת מחצית רכושו לאשתו הראשונה.

משה אקהויו מתמרמר: „מה הם חוש' בים שאני מיליונר? אני בן אדם עני. חיש על קצבה של 360 ל' לחדש. תס'

כעולה חדש, אך מייד אסף רגליים וש' לצרפת, כאשר נודע לו שמשפחתו עלתה על עקבותיו.

הפעם, בא כתייר, הביא עימו את המש' פחה החדשה ואת רכושו. זה היה לפני שמונה חודשים. הוא פתח בחיוב הנכ' אים בחיפה מישרד מפואר לתיווך לירות, רכש בית בקריית-אטא. לא ידע שנכדתו ונינו גרים בשכנות.

כך, בשמו החדש, אויגן דווינסקי, האמין כי יצליח לחיות את חיי החדשים בארץ הישנה.

ימים מיספר אחרי הפגישה הגורלית עם בתו לאה, הגיעה גם בתו השנייה, בלה, למישרדו בחיפה. איך היתה ההר' גשה? „אחרי כל מה שעשה לנו, הוא עדיין אבא“.

המזכירה שאלה לשמה, והיא התביישה לספר מי היא באמת, כשנכנסה אל חדרו, הם נפלו איש בזרועות השני, „לא רצ' תי שיהזור אל מאא“, מספרת בלה. הסבל שיתמוד בה, שיפצה אותה בעד כל הרקל והכאבים של כל השנים.

„הוא התרגש מאוד, האמנתי שהוא כנה. הוא הסכים איתי שאמא היא אשתו ההר' קית. הוא אמר לי: „כל מה שעשיתי לה, לא הגיע לה. אני חטאתי, היתתי רע אליה.“

בת-לאבי — והשאיר את אשתו הניה ושתי בנותיו לא רק בחוסר אב, אלא גם בחוסר כל.

ועדיין לא נסתיימה מסכת ההפתעות. השבוע, ימים ספורים לבד לאחר ש' מצאה לאה את האב האובד, התגלה כי אביה לא הסתפק בשתי משפחות, חילף לעצמו, בשבועות האחרונים, אשה שלי' שית — באמצעות מודעות בעיתונות.

קריירה חדשה. „כמו אבא שמת, ניסיתי לשכוח אותה“, נזכרה השבוע לאה בסיוט מלפני 24 שנים. „כשהוא ברח, שארנו ללא קורת גג, אני ואחותי היינו מתחת לגיל 18. פניסה לא היתה. רצינו לפתוח דף חדש בחיים. להתגבר על הי' צער.“

„אמא, שהיתה אשה יפה ובריאה — הפכה בין-לילה לשבר כלי. מאז היא אשה חולנית, בקושי עומדת על הרגליים. עשרים שנה הם חיו כל כך יפה, כמו זוג יונים, ופתאום, הוא עזב אותנו. יצא מהבית לראע — ולא חזר. השאיר אותנו לרעוב.“

משה אקהויו ולא הסתיר דבר, כאשר הפגישו הגורל מחדש עם בתו, הוא סיפר כיצד ברח לצרפת, הקים שם חברה קבי לנית, הכיר את ז'קלין, ונולדו להם שלוש ש' בנים. פעם בא לארץ — לבדו —